

Het collegegeld van studenten van buiten de Europese Economische Ruimte (hierna: niet-EER studenten) wordt op verschillende instellingen per 2008-2009 fors verhoogd. Het is vaak onduidelijk met hoeveel, of zittende studenten ook getroffen worden en of er compenserende maatregelen in de vorm van (kennis-)beurzen zullen komen. Wel duidelijk is dat vele studenten van buiten de Europese Economische Ruimte momenteel in onzekerheid verkeren of zij het nog kunnen betalen om hun studie af te maken.

In dit document geeft de Landelijke Studenten Vakbond (LSVb) een korte uitleg van de situatie en een schets van de problemen en onduidelijkheden die ontstaan zijn rond het stopzetten van de bekostiging van niet-EER studenten. Ook worden enkele mogelijke oplossingen aangedragen.

Situatie

Bekostiging & collegegeld

Tot 1 januari 2009 wordt de bekostiging van de instellingen van hoger onderwijs mede bepaald aan de hand van het aantal niet EER studenten (studenten van buiten de Europese Economische Ruimte). Ná deze datum telt deze groep studenten niet meer mee voor de bepaling van de hoogte van de bekostiging van een instelling. Om ervoor te zorgen dat instellingen er financieel niet bij inschieten, is er een 0-meting gedaan in oktober 2006. Het aantal niet-EER studenten wat toen stond ingeschreven is als maatstaf genomen voor de toekomst. Indien er dus na oktober 2006 meer of juist minder niet-EER studenten aan een instelling studeren, heeft dit géén gevolgen voor de hoogte van de bekostiging. Dit is omdat de bekostiging altijd twee jaar achterloopt op de actualiteit en voor 2008 dus gebaseerd wordt op de aantallen studenten van 2006. Daarnaast wordt deze wijziging in de bekostigingssystematiek budgettair neutraal ingevoerd. Instellingen ondervinden in het jaar 2008-2009 dus nog géén financiële consequenties van deze wijziging. En hoewel instellingen vrij zijn om de collegegelden voor niet-EER studenten zelf te bepalen, is er dus geen enkele aanleiding om deze collegegelden plotseling fors te verhogen.

Kennisbeurzen

Het gedeelte van de bekostiging dat eerst specifiek bedoeld was voor niet-EER studenten, zou oorspronkelijk geormerkt worden als kennisbeurzen-geld. De instellingen voor hoger onderwijs gaan er sinds jaar en dag vanuit dat zij kennisbeurzen kunnen gaan verstrekken aan niet-EER studenten uit dit budget. Aan het verstrekken van die beurzen zaten dan bepaalde voorwaarden. Deze week bleek echter dat 'kennisbeurzen' als zodanig niet ingevoerd worden door OCW. Het gedeelte van de bekostiging dat eerst geormerkt was voor niet-EER studenten is nu vrij te besteden geld binnen de bekostiging. Instellingen kunnen met deze nieuwe informatie nu weer van voor af aan beginnen met het uitwerken van hun plannen met betrekking tot de financiële situatie van 'hun' niet-EER studenten.

Ontstane problemen

Collegegelden stijgen

De stopzetting van de bekostiging van niet-EER studenten is geen oorzaak van, maar wel de aanleiding tot het verhogen van de collegegelden voor deze groep studenten geweest. Op veel universiteiten en hogescholen moeten nieuwe niet-EER studenten vanaf 2008-2009 collegegelden van rond de €7000,- betalen. Veel aankomend studenten kunnen dit niet betalen en zullen niet naar Nederland komen. Dit is in strijd met het

internationaliseringbeleid van het kabinet en de mobiliteitsdoelstellingen die in het Bologna-akkoord zijn afgesproken.

Collegegelden zittende studenten stijgen

Niet alleen aankomende studenten moeten meer collegegeld gaan betalen. Op verschillende hogescholen moeten ook de zittende niet-EER studenten meer collegegeld gaan betalen. Vaak wordt dit een overgangsregeling genoemd. Het gaat dan inderdaad niet om een stijging tot €7000,- in een jaar, maar wel om bijvoorbeeld €1000,- per jaar meer collegegeld. Voor studenten die in het land van herkomst gespaard hebben voor hun studie, uitgaven van een collegegeld van zo'n €1500,- en precies genoeg geld hebben voor hun studieduur, is dit een grote extra kostenpost die ertoe kan leiden dat zij hun studie niet af kunnen maken. Bij de LSVb zijn verschillende voorbeelden bekend van studenten die terug naar hun land van herkomst zullen moeten als deze collegegeldverhoging niet ongedaan gemaakt wordt.

Collegegelden studenten schakelprogramma's stijgen

Studenten uit niet-EER landen moeten de Nederlandse taal leren en soms nog enkele deficiënties wegwerken of een schakeljaar volgen voordat ze aan hun opleiding kunnen beginnen. Deze groep studenten heeft al geïnvesteerd in hun opleiding, maar wordt nu ook geconfronteerd met hogere collegegelden, wat ze soms niet op zullen kunnen hoesten. Ook deze studenten zijn naar Nederland gekomen met een bepaalde verwachting mbt hun uitgaven. Het verhogen van het collegegeld kan voor deze groep studenten dan ook desastreus zijn.

Grote onduidelijkheid voor instellingen

De wijzigingen in de bekostiging van niet-EER studenten, regelingen rond collegegelden en de ontwikkelingen rond de kennisbeurzen zijn lastige materie. Het is voor instellingen lang onduidelijk geweest hoe het nu precies zat (en wellicht is dat nog steeds zo). Deels komt dit door de complexiteit van het onderwerp, deels doordat het ontzettend lang geduurd heeft voordat er duidelijkheid kwam vanuit het ministerie van OCW, met name omtrent de kennisbeurzen. Inmiddels is er gelukkig een verhelderende brief gekomen van uit OCW, echter wel met een inhoud die voor de instellingen een geheel onverwachte wending neemt. Instellingen moeten nu (weer terug) naar de tekentafel.

Grote onduidelijkheid voor studenten

Mede door de onduidelijkheid bij de instellingen is er bij de betreffende studenten grote onzekerheid over hun studieloopbaan. Zullen zij volgend jaar hun studie nog kunnen betalen? Kunnen ze aanspraak maken op een beurs? Het moge duidelijk zijn dat dergelijke onzekerheid niet voort kan duren. Zij moeten toekomstplannen kunnen maken en zich op hun studie kunnen richten.

Visie LSVb

De LSVb is van mening dat:

1. Niet-EER studenten zo snel mogelijk zekerheid moeten hebben over hun financiële situatie.
2. Instellingen de collegegelden van zittende niet-EER studenten niet moeten verhogen. Op grond van de rechtszekerheid moeten deze studenten in staat gesteld worden hun opleiding af te ronden tegen hetzelfde collegegeld als waarvoor zij zijn begonnen.
3. Instellingen de (toekomstige) collegegelden van niet-EER studenten die momenteel een schakel- of deficiëntieprogramma volgen niet moeten verhogen. De studenten in

kwestie zijn met een bepaalde verwachting naar Nederland gekomen en hebben reeds geïnvesteerd in hun opleiding en taalverwerving.

4. Er wel degelijk kennisbeurzen dienen te komen, middels een geormerkt gedeelte van de bekostiging van de instellingen en een specificatie van de doelgroepen waaraan deze kennisbeurzen uitgekeerd dienen te worden. Kennisbeurzen kunnen ervoor zorgen dat het ook voor nieuwe niet-EER studenten nog betaalbaar is om in Nederland te studeren. Het opheffen van de kennisbeurzen draagt bovendien niet bij aan internationalisering en een verbeterd mobiliteitsbeleid, twee zaken die door onze regering als belangrijk worden gezien.

Oplossingen volgens de LSVb

De LSVb ziet verschillende mogelijkheden om de problemen van zowel de instellingen als de studenten op te lossen. Het zijn oplossingen die uitgaan van een gelijkblijvend budget.

Ad 1. Alle bekostigde instellingen, de HBO-raad en de VSNU hebben deze week een brief met informatie gekregen van OCW. De LSVb staat niet achter de oplossing die OCW in deze brief openbaart mbt het opheffen van het label kennisbeurzen. Het is belangrijk dat de minister en de politiek snel tot een definitief oordeel komen over het al dan niet opheffen van het label kennisbeurzen. Pas als dit is besloten, kunnen instellingen hun definitieve regeling bepalen en openbaar maken. Dan pas weten ook de studenten waar ze aan toe zijn.

Ad 2+3 Er is geen enkele reden om van deze groepen studenten meer collegegeld te eisen. Zoals gezegd krijgen de instellingen niet minder geld binnen, dus hoeven zij ook de collegegelden niet ter compensatie te verhogen. Het argument 'we vragen hogere collegegelden, maar betalen daar beurzen van voor excellente studenten' klopt niet. Stel: er zitten 300 niet-EER studenten op een instelling, die eerst 1500,- moesten betalen en nu €7000,- betalen. Dan is er een extra inkomstenbron van $(7000-1500)*300=1,65$ miljoen. Laten we zeggen dat maximaal één derde van de aanwezige studenten een beurs krijgt. Om winst te 'voorkomen' moet dat dus een beurs zijn van 16.500,- per jaar. De LSVb hoort graag op welke instelling dat het geval is...

Ad 4 De minister besluit dat er wél een gedeelte van de bekostiging geormerkt wordt voor kennisbeurzen. Dit verandert niets aan het macrobudget of aan het budget voor de instellingen.

Overigens is de LSVb van mening dat de beslissing om niet-EER studenten niet langer te bekostigen een verkeerde keuze is. Het is in strijd met het internationale beleid op het gebied van hoger onderwijs dat Nederland wil voeren en een gemiste kans voor solidariteit en kennisuitwisseling met onder meer derdewereldlanden. Mocht dus er de politieke wil zijn om niet-EER studenten toch weer te verwelkomen in Nederland, dan stellen wij om óf het relatief lage bedrag van 50 miljoen euro weer te oormerken voor de bekostiging van deze studenten. Dan zijn we van alle problemen af en draagt Nederland ook weer bij aan betere mobiliteit, verdere internationalisering, kennisuitwisseling en internationale solidariteit.